

Interview

'Die bewuste avond is het volledig uit de hand gelopen'

Slachtofferhulp Nederland: in gesprek met Astrid van Wurmond en een slachtoffer van huiselijk geweld

Door Merle Pieters en Laetitia Moerdijk

Slachtofferhulp Nederland helpt slachtoffers van een misdrijf, verkeersongeval of calamiteit de draad van het leven weer op te pakken. Hulp is er ook voor nabestaanden, getuigen, achterblijvers van vermissing en andere betrokkenen. In 2016 hielp de landelijke organisatie ruim 190.000 slachtoffers. Betaalde krachten en vrijwilligers werken als één team samen om slachtoffers zo goed mogelijk te ondersteunen bij alles wat op ze afkomt na een ingrijpende gebeurtenis; op praktisch, juridisch en emotioneel gebied. De hulp is altijd gratis, dankzij financiering vanuit het ministerie van Veiligheid en Justitie, gemeenten en het Fonds Slachtofferhulp.

Getrainde medewerkers van Slachtofferhulp Nederland bieden praktische hulp, juridisch advies en emotionele ondersteuning. De politie stuurt dagelijks gegevens van slachtoffers door naar de organisatie. Medewerkers van de Actieve Bepandering nemen binnen 2 werkdagen telefonisch contact op, hebben het eerste contact met slachtoffers, informeren over de diensten van Slachtofferhulp Nederland en inventariseren de behoefte aan ondersteuning. Slachtoffers kunnen ook zelf contact opnemen, via de Centrale Servicelijn van de organisatie (0900-0101) of via een van de andere contactmogelijkheden zoals mail of chat (www.slachtofferhulp.nl/contact). Als het slachtoffer gebruik wil maken van de dienstverlening, noteert de medewerker dat. Vervolgens neemt een collega van de Algemene Dienstverlening contact op voor een

vervolggesprek. Dit gesprek kan op de locatie van Slachtofferhulp Nederland plaatsvinden, of bij het slachtoffer thuis. De medewerker Algemene Dienstverlening ondersteunt het slachtoffer op emotioneel en praktisch gebied en bij eenvoudige juridische vragen. Hij of zij biedt gerichte, kortdurende ondersteuning en gaat daarbij uit van zelfredzaamheid en veerkracht, zodat het slachtoffer de draad van het leven weer kan oppakken. De medewerker geeft advies en tips over hoe om te gaan met stressklachten en kijkt hoe deze verminderd kunnen worden. Indien nodig, verwijst de medewerker door naar een andere dienst- of hulpverlenende instantie, zoals een huisarts, maatschappelijk werk of een rechtshulpverlener (bijvoorbeeld letselschadespecialist). De medewerker informeert het slachtoffer ook over vervolgstappen bij instanties zoals verzekeraars, kan meegaan naar gesprekken met derden en ondersteunt bij het invullen van formulieren (verzekeringen, fondsen).

Slachtoffers die hun schade willen verhalen kunnen zich 'voegen' in het strafproces. De juridische medewerker van Slachtofferhulp Nederland ondersteunt bij het verhalen van materiele en immateriële schade. Ook kan de juridisch medewerker ondersteuning bieden bij het indienen van een aanvraag bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Indien het slachtoffer gebruik kan maken van het spreekrecht, bereidt de medewerker de cliënt hier op voor, stelt samen met het slachtoffer een schriftelijke slachtofferverklaring op en begeleidt het slachtoffer tijdens de zitting indien gewenst. Goede juridische ondersteuning kan bijdragen aan het verminderen van stress, wat uiteindelijk kan leiden tot sneller herstel van het slachtoffer.

Astrid van Wurmond heeft rechtsgeleerdheid gestudeerd in Utrecht. Zij heeft een master Nederlands recht gedaan in de afstudeerrichtingen strafrecht en privaatrecht. Werken bij Slachtofferhulp Nederland is volgens Astrid de perfecte mix van deze twee rechtsgebieden. Tijdens haar studie werkte zij al als onbetaalde medewerker bij Slachtofferhulp Nederland en na haar master is zij als betaald medewerker begonnen bij de juridische dienstverlening in Den Haag, waar zij nu vijf jaar werkt.

Profiel

Wat is uw functie als juridisch medewerker?

Astrid: Bij de juridische dienstverlening hebben wij een aantal hoofdtaken. Ten eerste is dat het opstellen van schriftelijke slachtofferverklaringen en het voorbereiden van het spreekrecht. Ten tweede helpen wij met het opstellen van een schadevordering. Daarnaast gaan we mee naar een zitting om daar het slachtoffer bij te staan en de vordering te verdedigen. Wij gaan mee naar de zitting als dit de wens is van het slachtoffer. Wij ondersteunen ook bij artikel 12 Sv-procedures. Deze procedures spelen als zaken geseponeerd zijn en het slachtoffer daar een klacht over wil indienen. Wij helpen dan met het indienen van deze klacht, mits dit kansrijk is. Wij helpen ook met het aanvragen van een contactverbod of een gebiedsverbod. Daarnaast kan de juridische dienstverlening ook helpen bij het aanvragen van een schadevergoeding bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven.

Tot slot zit Slachtofferhulp ook bij ZSM¹. Wij bellen met het slachtoffer, inventariseren de gevolgen van het strafbare feit en vragen het slachtoffer wat zijn of haar wensen zijn. Wij geven de officier van justitie op ZSM vervolgens een advies, zodat er bij zijn afdoeningsbeslissing rekening kan worden gehouden met de belangen van het slachtoffer.

Zijn er zaken uit uw loopbaan die u speciaal zijn bijgebleven?

Er blijven je natuurlijk altijd bepaalde zaken bij, maar dat is niet per se omdat ze zo heftig zijn. Slachtoffers kunnen ook gewoon emotioneel heel erg geschaad zijn, waardoor het mij in het bijzonder bijblijft. Hierbij denk ik bijvoorbeeld aan een slachtoffer die emotioneel helemaal in de war was door een vernieling. De grootste les die ik hiervan heb geleerd is dat je nooit weet wat iets met iemand doet.

Zijn er kwesties of gebeurtenissen die u moeilijk vindt?

Er zijn niet specifiek onderwerpen die ik heel moeilijk vond, maar wel zaken. Er was bijvoorbeeld een oudere vrouw die verkracht was in haar eigen woning. Zulke zaken vind ik moeilijk, omdat ik het moeilijk te bevatten vind dat zo iets daadwerkelijk gebeurt.

Ik heb zelf nooit slechte ervaringen gehad met slachtoffers. Wij hebben onze afspraken in principe op de rechtbank en voordat men daar naar binnen gaat moet je altijd door de beveiliging. Dat scheelt natuurlijk wel, want daar is weleens per ongeluk een mes tevoorschijn gekomen. Het is niet zo dat ze daarmee de intentie hadden om ons wat aan te doen, maar het zat toch in iemands tas. Sommige mensen zijn wellicht niet blij met bepaalde juridische informatie die ik geef, maar er is nog nooit geweld gebruikt jegens mij. Iets wat slachtoffers vaak moeilijk vinden om te begrijpen, is als niet alles ten laste gelegd wordt. Het slachtoffer heeft dan bijvoorbeeld aangifte gedaan van heel veel zaken, maar in de tenlastelegging staat slechts een klein stukje van dat verhaal. Slecht nieuws brengen is niet altijd fijn, maar uiteindelijk begrijpen ze het allemaal wel.

Wat vindt u van de positie van slachtoffers in het rechtssysteem in Nederland?

Ik ben van mening dat er toch net wat minder rekening wordt gehouden met de belangen van de slachtoffers, dan met die van de verdachten. Als er bijvoorbeeld opeens een gaatje zit in het zittingsrooster, dan schuiven ze een bepaalde zaak er snel tussen en dan hoort het slachtoffer ineens dat de zitting al binnen twee weken is. Ook zijn er scenario's dat een slachtoffer naar de zitting komt en dan blijkt die verplaatst te zijn, terwijl dat niet gecommuniceerd is. De correspondentie verloopt gewoon niet altijd goed. Daarnaast gaat het soms in de administratie fout, als een slachtoffer bijvoorbeeld niet (goed) is ingeschreven. Ik ben van mening dat er op dat gebied nog wel wat zaken te verbeteren zijn. Sommige slachtoffers hebben ook behoefte aan meer informatie. Dan krijgen ze bijvoorbeeld een brief waarin staat dat de zaak is afgedaan met alleen een boete of is geseponeerd, punt. Gelukkig is het OM er wel mee bezig dit te verbeteren, zodat slachtoffers ook het vonnis beter begrijpen. Slachtofferhulp Nederland signaleert en meldt waar mogelijk. Meer begrip bij het slachtoffer leidt ook tot minder artikel 12 Sv-procedures en dat bespaart uiteindelijk weer tijd, dus het is in feite in ieders belang.

Je merkt dat het de afgelopen jaren al heel erg vooruit is gegaan tijdens de zitting. De slachtoffers krijgen hier meer aandacht dan dat zij voorheen kregen. Ik ben nu vijf jaar juridisch medewerker en ik merk dat er veel dingen ten goede zijn veranderd. Bijvoorbeeld in het spreekrecht; een slachtoffer mag zich nu ook uitlaten over welke straf hij of zij wil. Ik ben echter ook van mening dat dat tot nu toe nog niet heel veel verschil heeft gemaakt. Uiteindelijk is er binnen het verruimde spreekrecht nog niet die grote impact geweest, die men had verwacht, maar het is fijn dat een slachtoffer nu meer zijn of haar verhaal kwijt kan in het proces. Ook Slachtofferhulp Nederland heeft een grotere rol gekregen in het strafproces, een meer actieve rol. Er is binnen het strafproces meer besef dat een slachtoffer ook tijd verdient. Er is zeker nog ruimte voor verbetering, maar de positie van het slachtoffer in het strafproces is inmiddels een stuk beter dan het voorheen was.

Zou u iets kunnen vertellen over wat u is overkomen?

Slachtoffer²: Ik ben slachtoffer van huiselijk geweld. Ik heb een relatie gehad van 3,5 jaar. Richting het einde van deze relatie was hij aan het veranderen. Op die ene bewuste avond ging het mis en ben ik ontsnapt. Ik heb de politie gebeld, die kwam met een en die heeft hem uit mijn huis gehaald. Vanaf dat moment begon alles te rollen. Ik heb gelijk aangifte gedaan. De politie zei tegen mij: je geeft je sleutel, we nemen hem mee, jij doet aangifte en hij blijft. Of, zeiden ze, je geeft je sleutel, we nemen hem mee, je doet geen aangifte en hij staat vanavond weer aan je deur. Ik heb er op dat moment voor gekozen om aangifte te doen, hoe moeilijk ik dat ook vond. De drie dagen daarna heb ik aanvullende aangiftes gedaan met geluidsopnames van eerdere ruzies en bedreigingen. Je hoort op die geluidsopnames precies hoe hij tegen mij tekeering en je hoort ook dat er geweld plaatsvindt. Ook heb ik foto's van verwondingen aan de politie gegeven. Voor mij voelde die periode echt als een film.

Het geweld speelde al een langere tijd en niet alleen op die ene bewuste avond. Het ging psychisch ook gewoon niet goed met hem: hij hoorde stemmen, hij hoorde mensen dingen tegen hem zeggen. Hij betaalde niks mee aan het huishouden en ik was alleen maar aan het werk om alles financieel rond te krijgen. Ik heb op een gegeven moment ook tegen hem gezegd dat hij een eigen huis moest zoeken, dit om onze relatie te redden. In mijn achterhoofd wist ik op dat moment al, dat als hij zou vertrekken, het voor mij klaar zou zijn. Ik wist dat hij bij mij weg moest, maar ik was gewoon zo bang door die toenemende agressie en het slopen van spullen in mijn huis. Hij moest gewoon zo snel mogelijk weg, maar het liep allemaal anders dan ik gehoopt had.

De ruzies gingen in de eerste instantie om hele kleine dingen. Een ruzie ging bijvoorbeeld om een krabpaal. Ik paste op de kat van een vriendin en toen ik thuis kwam zat er een deuk bovenop die krabpaal. Toen ik hem vroeg hoe die deuk daar kwam, kreeg ik gelijk al spijt. Hij begon te schreeuwen dat die deuk er al zat en ik zal jullie de woorden besparen die hij toen naar mij heeft uitgeschreeuwd, maar dat waren hele nare dingen. Voor niks maakte hij me uit voor alles en nog wat. Zijn fysieke agressie was niet alleen jegens mijn spullen, maar ook tegen mij. Die bewuste avond is het volledig uit de hand gelopen.

Wat was de reden dat u de geluidsopnames maakte?

De gedachte waarmee ik dit heb opgenomen is; als er iets met mij gebeurt en ze vinden mijn telefoon, dan weten ze wie het heeft gedaan. De ruzies konden zo erg uit de hand lopen, dat ik oprecht de gedachte had dat het mij fataal zou kunnen worden. Maar je bent op dat moment zo bang, je weet gewoon niet wat je moet doen.

Wat voor impact heeft het incident gehad op uw leven?

Het is zeven maanden geleden gebeurd, maar het heeft nog steeds een hele grote impact. Ik zit thuis, ik kan mijn werk niet meer doen, ik loop bij een psycholoog en het zit allemaal nog heel hoog. Ik heb mijn huis streng beveiligd met sloten en camera's, omdat ik nog steeds bang ben. Het heeft veel meer invloed op mijn leven, dan ik van tevoren had gedacht.

Wanneer bent u in contact gekomen met Slachtofferhulp Nederland?

Diezelfde week werd ik al gebeld door Slachtofferhulp Nederland. Ook Veilig Thuis heeft mij gebeld.³ Ik heb daar een afspraak gehad en zij hebben mij doorgestuurd naar een psycholoog, die gespecialiseerd is in huiselijk en seksueel geweld. Daar ben ik nu in therapie. Van Slachtofferhulp Nederland heb ik juridische ondersteuning gekregen.

Heeft u de dader nog gezien na de aangifte?

Ja, op de zitting. Daarvoor niet, omdat hij door het Openbaar Ministerie een gedragsaanwijzing opgelegd had gekregen. Hij mocht geen contact zoeken en niet in de buurt van mijn huis komen.

Astrid: Een officier van justitie kan op grond van artikel 509hh Sv een gedragsaanwijzing opleggen. Dat is voor de duur van drie maanden en geldt tot aan de zitting. Indien de zitting niet gelijk na drie maanden plaatsvindt, kan de gedragsaanwijzing eventueel nog drie keer verlengd worden. Zo'n gedragsaanwijzing kan dus maximaal voor een jaar opgelegd worden.

Op de zitting zelf is een contactverbod geëist als bijzondere voorwaarde bij het voorwaardelijke deel van de opgelegde straf. Dat is toen opgelegd en ook dadelijk uitvoerbaar verklaard, wat betekent dat dit contactverbod van toepassing is ondanks dat hij in hoger beroep is gegaan.

Hoe heeft u het juridische strafproces ervaren?

Ik was héél erg blij met Astrid. Ik voelde me heel erg op me gemak en ik voelde dat ik werd begrepen en werd gehoord en dat iemand me echt wilde helpen. En dat is voor mij heel veel waard geweest. Ik zou ook echt niet hebben geweten hoe ik alles zelf had moeten doen. Er zijn zo veel dingen waar je zelf niet aan denkt. Je weet niet wat er mogelijk is, je weet niet wat je rechten zijn en wat je allemaal kan, bijvoorbeeld wat betreft het spreekrecht en schadevergoeding. Ik heb ook gebruik gemaakt van het spreekrecht, maar ik kon slechts de eerste twee zinnen uitspreken en toen heeft Astrid het van me overgenomen. Het is heel waardevol hoeveel ik met behulp van Slachtofferhulp Nederland voor elkaar heb gekregen. Ook de schadevergoeding is volledig toegewezen.

Wanneer de dader de schadevergoeding niet kan betalen, krijgt het slachtoffer de schadevergoeding voorgeschoten door de staat. Acht maanden na het onherroepelijk worden van het vonnis gaat deze zogenaamde voorschotregeling in werking. Sinds 1 januari 2016 geldt dit voor alle feiten, daarvoor gold het alleen voor 'spreekrecht feiten'.⁴ In ernstige zaken is het voorschot onbeperkt en in andere zaken is het tot maximaal 5000 euro.

Ik ben tevreden over hoe ik als slachtoffer ben behandeld tijdens de zitting. Ik had verwacht dat de rechter en de officier van justitie veel zakelijker zouden zijn, maar dat viel heel erg mee. De correspondentie kon echter wel een stuk beter, zo hoorde ik bijvoorbeeld pas een maand later dat hij in hoger beroep is gegaan.

Ze kreeg ook een glaasje water van de officier, dat was heel fijn. Eigenlijk is het heel knullig dat dat niet de normale gang van zaken is. De rechter, de griffier, de officier en de dader krijgen allemaal een glaasje water, maar het slachtoffer normaliter niet. Juridisch gezien is de positie van het slachtoffer redelijk goed, maar zeker op het gebied van omgangsvormen is er nog verbetering mogelijk.

Wat voor straf heeft hij gekregen?

Op de avond dat ik de woning ben uitgerend en aangifte heb gedaan, heeft hij mij bedreigd. Naast deze bedreiging is aan de hand van de geluidsopnames en foto's een bedreiging van een aantal maanden eerder en een mishandeling ten laste gelegd. Hij is veroordeeld voor de eerdere bedreiging en mishandeling,

maar niet voor de bedreiging van de desbetreffende avond. De politierechter vond dat daar net te weinig bewijs voor was, omdat het mijn woord tegen het zijne was. Hij heeft in eerste aanleg zes weken gevangenisstraf gekregen, waarvan drie weken voorwaardelijk en een proeftijd van twee jaren. Hij is echter in hoger beroep gegaan, dus de zaak loopt nog.

Bent u tevreden met de in eerste aanleg opgelegde straf?

Ja en nee. Ik had niet verwacht dat hij deze straf zou krijgen, omdat veel mensen zeiden dat een taakstraf gebruikelijk is in dit soort zaken, dus ik was heel erg blij toen ik hoorde dat hij gevangenisstraf kreeg. Maar hij verdient naar mijn gevoel veel meer dan die drie weken voorwaardelijk en drie weken onvoorwaardelijk.

Wat voor advies zou u willen meegeven aan een slachtoffer?

Grijp de hulp aan die je krijgt aangeboden, want je hoeft het niet alleen te doen. Als je gebeld wordt door Slachtofferhulp Nederland, maak een afspraak en ga ernaartoe. Je hebt er ontzettend veel baat bij.

Wil je meer weten of het team vrijwilligers komen versterken?

Kijk dan op www.slachtofferhulp.nl.

De rechten van een slachtoffer

- recht op correcte bejegening
- recht op informatie
- recht op kennisname, toevoegen en afschrift van de processtukken
- spreekrecht en recht op een schriftelijke slachtofferverklaring
- recht op bijstand en vertegenwoordiging
- recht op schadevergoeding

- 1 ZSM is een werkwijze binnen de strafrechtketen om veel voorkomende criminaliteit daadkrachtig en passend af te handelen. ZSM staat voor het 'Zo Snel, Slim, Selectief, Simpel, Samen en Samenlevingsgericht' mogelijk afhandelen van veelvoorkomende, lichte en eenvoudige misdrijven met een aanwijsbare verdachte. Zodra die in beeld is bij de politie, krijgen zowel de verdachte als het slachtoffer bij voorkeur binnen een week te horen welke vervolgstap de officier van justitie kiest. Binnen ZSM wordt samengewerkt door het OM, de politie, de reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming en Slachtofferhulp Nederland.
- 2 Naam is bij de redactie bekend.
- 3 Slachtofferhulp Nederland biedt in principe alleen juridische ondersteuning aan slachtoffers van huiselijk geweld. Voor emotionele ondersteuning worden zij doorverwezen naar Veilig Thuis.
- 4 Het spreekrecht is er voor slachtoffers van misdrijven waarvoor minimaal acht jaar gevangenisstraf kan worden opgelegd en voor een aantal specifieke misdrijven.